

USTAWA

z dnia..... 2016 r.

o zmianie ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia

Art.1. W ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2015 r. poz. 594) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 ust. 3:

a) pkt 59 otrzymuje brzmienie:

„59) żywność genetycznie zmodyfikowana (GMO) – genetycznie zmodyfikowaną żywność w rozumieniu art. 2 pkt 6 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 32, str. 432), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1829/2003”;

b) po pkt 59 dodaje się pkt 59a, 59b, 59c i 59d w brzmieniu:

„59a) „produkcja wolna od GMO”- proces produkcji, w którym przestrzega się wymogów określonych w przepisach Rozdziału 6a Działu II niniejszej ustawy na wszystkich etapach produkcji i przetwarzania;

59b) „wolne od GMO”- pochodzące z produkcji wolnej od GMO lub odnoszące się do takiej produkcji;

59c) „wyprodukowane z GMO”- wyprodukowane z GMO w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia nr 1829/2003;

59d) „wyprodukowane z zastosowaniem GMO”- uzyskane przy użyciu organizmu modyfikowanego genetycznie jako ostatniego żywego organizmu w procesie produkcji, ale nieskładające się z produktów zawierających lub wyprodukowanych z GMO;”;

2) w Dziale II po Rozdziale 6 dodaje się Rozdział 6a w brzmieniu:

„Rozdział 6a.

Znakowanie produktów określeniem „wolne od GMO.

Art. 26a. Produkcję oznacza się jako „produkcja wolna od GMO”, jeżeli zostały spełnione następujące przesłanki:

- 1) GMO i produkty wytworzone z lub przy wykorzystaniu GMO nie są wykorzystywane jako żywność, pasza, dodatki dla przetwórstwa żywności i pasz, środków ochrony roślin, nawozów, gleb, nasion, wegetatywnego materiału rozmnożeniowego, mikroorganizmów i zwierząt;
- 2) produkt wytwarzany jest głównie ze składników pochodzenia rolniczego, przy czym ustalając przedmiotową przesłankę, nie bierze się pod uwagę dodanej wody i soli;
- 3) w celu przygotowania żywności używane są tylko roślinne składniki pochodzenia rolniczego, których nasiona oraz roślinny materiał rozmnożeniowy nie są GMO i nie ma ryzyka obecności GMO w sposób sprzeczny z zasadą, o której mowa w pkt 1;
- 4) do produkcji żywności dopuszczone są jedynie składniki zwierzęce pochodzenia rolniczego, w tym akwakultura zwierząt, które nie są GMO i były hodowane przy użyciu produktów wyjściowych zgodnie z art. 26a od urodzenia lub, w przypadku ssaków przynajmniej po odsadzeniu od matki. W przypadku drobiu przeznaczanego do produkcji jaj i mięsa, pisklęta nie mogą być starsze niż 3 dni. Wolna od GMO akwakultura musi być oparta na hodowli młodych pochodzących z narybku „wolnego od GMO”;
- 5) dodatki paszowe i substancje pomocnicze w przetwórstwie pasz stosowane w produkcji nie mogą być GMO, nie mogą składać się z GMO, nie mogą zawierać żadnych GMO oraz nie mogą być wyprodukowane z GMO.

Art. 26b. 1. Hodowla, w której zwierzęta nie zostały wyhodowane zgodnie z zasadą, o której mowa w art. 26a pkt 4, od urodzenia lub w przypadku ssaków, w momencie odstawienia od piersi, musi przejść przez następujące okresy konwersji, aby produkt wytwarzany z takiej hodowli mógł być wprowadzony do obrotu z oznaczeniem „wolny od GMO”:

- 1) u bydła i koniowatych do produkcji mięsa – 12 miesięcy;
- 2) u świń i małych przeżuwaczy (kozy i owce) dla produkcji mięsa – cały okres tuczu;
- 3) u zwierząt przeznaczonych do produkcji mleka – 2 tygodnie;
- 4) u drobiu przeznaczonego do produkcji jaj – 6 tygodni;
- 5) u zwierząt akwakultury – cały okres tuczu.

2. Okres konwersji rozpoczyna się najwcześniej z chwilą poinformowania przez podmiot gospodarczy, właściwych organów, w trybie art. 26f ust. 1, o prowadzonej działalności oraz włączeniu gospodarstwa do systemu kontroli.

3. W okresie konwersji stosuje się wszystkie zasady określone w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

4. Zwierząt i produktów zwierzęcych wytwarzanych podczas okresu konwersji, o którym mowa w ust. 1, nie dopuszcza się do obrotu z oznaczeniami, o których mowa w art. 26n ust. 6 i 7.

Art. 26c. Do wytwarzania produktów innych niż nasiona i wegetatywny materiał rozmnożeniowy stosuje się wyłącznie nasiona oraz materiał rozmnożeniowy wyprodukowany zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO, o których mowa w art. 26a. W tym celu roślina mateczna w przypadku nasion i roślina rodzicielska w przypadku wegetatywnego materiału rozmnożeniowego jest uprawiana zgodnie z zasadami określonymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy co najmniej przez jedno pokolenie, a w przypadku roślin wieloletnich co najmniej przez dwa sezony wegetacyjne.

Art. 26d. 1. Jedyne w drodze wyjątku i za zgodą Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, mogą być stosowane dodatki do żywności, środki ułatwiające przetwórstwo, środki zapachowe i enzymy jak również aminokwasy i inne mikroelementy jeżeli:

- 1) można wykazać, że nie są one dostępne w sposób ciągły w produkcji wolnej od GMO prowadzonej zgodnie z zasadami, o których mowa w art.26a, oraz
- 2) zostały zweryfikowane przez Grupę Ekspertów, o której mowa w art. 26t ust. 1.

2. W drodze wyjątku i za zgodą Głównego Inspektora Sanitarnego, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, mogą zostać użyte witaminy, jeżeli:

- 1) można wykazać, że nie są one dostępne w sposób ciągły w produkcji wolnej od GMO prowadzonej zgodnie z zasadami, o których mowa w art.26a,
- 2) zostały zweryfikowane przez Grupę Ekspertów, o której mowa w art. 26t ust. 1.

3. Wyjątki, o których mowa w ust. 1 i 2, powinny być ograniczone w czasie. Przyznaje się je tylko wtedy gdy:

- 1) nie mogą być zastąpione przez alternatywne produkty lub metody, a są niezbędne do odpowiedniej opieki nad zwierzętami ze względu na zdrowie zwierząt i na dobrostan zwierząt, lub
- 2) produkcja żywności nie jest możliwa w inny sposób i nie mogą być zastąpione przez alternatywne produkty lub metody, lub
- 3) ich stosowanie w żywności lub paszy jest konieczne ze względu na prawodawstwo wspólnotowe lub krajowe, a nie mogą być zastąpione alternatywnymi środkami lub metodami.

Art. 26e. O oznaczenie produktu - wolne od GMO - może ubiegać się:

- 1) producent artykułów rolno-spożywczych, którego całe gospodarstwo zarządzane jest w sposób zgodny z zasadami produkcji wolnej od GMO, o których mowa w art. 26a,

jednakże:

- a) gospodarstwo może zostać podzielone na wyraźnie oddzielone od siebie jednostki lub akwakultury w zakładach produkcyjnych, z których część nie jest zarządzana zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO, o których mowa w art. 26a. W odniesieniu do produkcji zwierzęcej muszą to być różne gałęzie produkcji. Jeśli chodzi o akwakultury, może odnosić się do tego samego rodzaju, o ile odpowiednio rozdzielono miejsca produkcji; w odniesieniu do roślin stosuje się różne odmiany rozpoznawalne,
  - b) gospodarstwa, o których mowa w pkt 1 lit. a, prowadzą odpowiednią dokumentację potwierdzającą separację jednostki lub akwakultury w zakładach produkcyjnych zarządzanych zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO, o których mowa w art. 26a, od jednostki lub akwakultury, które nie są zarządzane zgodnie z tymi zasadami;
- 2) zakład przetwórczy, w którym produkcja przetworzonej żywności wolnej od GMO i produkcja pasz odpowiednia dla produkcji wolnej od GMO, o których mowa w art. 26a, są odseparowane w czasie lub przestrzeni od produkcji przetworzonej żywności niespełniającej wymogów produkcji wolnej od GMO oraz produkcji pasz nieodpowiedniej dla produkcji wolnej od GMO.

Art. 26f. 1. Każdy podmiot, który produkuje, przygotowuje, przechowuje lub przewozi z kraju trzeciego produkty wytworzone w procesie produkcji wolnej od GMO w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 59a, lub, który takie produkty wprowadza na rynek, przed wprowadzeniem na rynek jakiegokolwiek produktu jako produktu wolnego od GMO lub wyprodukowanego w okresie konwersji na produkcję wolną od GMO:

- 1) zgłasza tę działalność do odpowiedniej jednostki certyfikującej;
- 2) przekazuje zgodę na objęcie jego działań systemem kontroli, o którym mowa w art. 26j.

2. Przepisy ust. 1, mają zastosowanie również do podmiotów eksportujących produkty wytwarzane zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO, o których mowa w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

3. W przypadku gdy podmiot, o którym mowa w ust. 1, zleca jakiegokolwiek czynności stronie trzeciej, podmiot ten podlega w dalszym ciągu wymogom, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, a czynności te podlegają kontroli, o której mowa w art. 26j.

Art. 26g. Producent artykułów rolno-spożywczych oznaczonych jako wolne od GMO lub przetwórcza, którego produkt został oznaczony jako wolny od GMO sporządza oraz przechowuje:

- 1) pełny opis działalności prowadzonej przez producenta lub przetwórcę, w tym opis obiektów, w których prowadzona jest ta działalność;
- 2) opis wszystkich praktycznych środków i działań, które mają zostać podjęte na poziomie jednostki lub obiektów, w celu zapewnienia zgodności z zasadami produkcji wolnej od GMO;
- 3) opis środków ostrożności podejmowanych w celu ograniczenia zagrożenia zanieczyszczenia niezatwierdzonymi substancjami lub produktami.

Art. 26h. Do postępowania w sprawach indywidualnych, rozstrzyganych w drodze decyzji, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej.

Art. 26i. 1. Wniosek o przyznanie oznaczenia produktu wolnego od GMO, o którym mowa w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, składa się do podmiotów upoważnionych do działania w produkcji wolnej od GMO jako jednostki certyfikujące, zwanych dalej „jednostkami certyfikującymi”.

2. Wniosek o przyznanie oznaczenia produktu wolnego od GMO, o którym mowa w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, składa się na formularzu opracowanym przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych i udostępnionym na stronie internetowej administrowanej przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych.

3. Jednostka certyfikująca wzywa wnioskodawcę do uzupełnienia lub wyjaśnienia, w wyznaczonym terminie, informacji zawartych we wniosku o przyznanie oznaczenia produktu wolnego od GMO lub w dokumentach do niego dołączonych, jeżeli jest to niezbędne do stwierdzenia spełnienia wymogów określonych w przepisach dotyczących produkcji wolnej od GMO.

4. Jednostka certyfikująca przekazuje Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych, do 10. dnia każdego miesiąca, wykaz producentów:

- 1) którzy dokonali zgłoszenia prowadzenia działalności w zakresie produkcji „wolne od GMO”, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 59a, i spełnili warunki do prowadzenia tej działalności określone w przepisach Rozdziału 6a Działu II niniejszej ustawy;
- 2) którzy zostali wyłączeni z kontroli, o której mowa w art. 26j, prowadzonej przez jednostkę certyfikującą;
- 3) którzy dokonali zmian w zgłoszeniu produkcji wolnej od GMO, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 59a;

- 4) u których wyniki kontroli wykazują niezgodności lub wskazują prawdopodobieństwo ich wystąpienia;
- 5) którym odmówiła wydania certyfikatu
- według stanu za poprzedni miesiąc.

5. Wykaz, o którym mowa w ust. 4, zawiera następujące informacje:

- 1) nazwę i adres producenta;
- 2) położenie zabudowań oraz, tam gdzie to stosowne, działek (dane z ewidencji gruntów), gdzie działania związane z produkcją wolną od GMO są przeprowadzane;
- 3) charakter działań związanych z produkcją wolną od GMO i rodzaj produktów;
- 4) zobowiązanie się producenta do wykonania czynności zgodnie z przepisami określonymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy;
- 5) w przypadku gospodarstw rolnych termin, od którego producent zaprzestał stosowania środków niedozwolonych w produkcji wolnej od GMO w gospodarstwie;
- 6) nazwę uprawnionego organu, który prowadzi działalność w zakresie kontroli.

6. Wykaz, o którym mowa w ust. 4, przekazuje się na formularzach opracowanych i udostępnionych jednostkom certyfikującym przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, a w przypadku udostępnienia jednostkom certyfikującym oprogramowania lub systemu teleinformatycznego do przekazania tego wykazu – z zastosowaniem tego oprogramowania lub systemu.

7. Minister właściwy do spraw rolnictwa we współpracy z Grupą Ekspertów, o której mowa w art. 26t ust. 1, określa w drodze rozporządzenia, co roku, wysokość opłaty za przyznanie certyfikatu, mając na uwadze faktyczny koszt związany z przyznaniem certyfikatu przez jednostkę certyfikującą oraz cel gospodarczy przyznania tego certyfikatu.

Art. 26j. 1. Minister właściwy do spraw rolnictwa upoważnia, w drodze decyzji administracyjnej, podmiot ubiegający się o upoważnienie do działania jako jednostka certyfikująca, na zasadach określonych w art. 5 ust. 2 i 3 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 191 z 30.04.2004, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 882/2004”.

2. Organy kontrolne i jednostki certyfikujące prowadzą aktualizowany wykaz zawierający nazwy i adresy podmiotów objętych ich kontrolą. Wykaz ten jest udostępniany zainteresowanym stronom.

3. Jednostka certyfikująca spełnia wymogi określone w najnowszych wersjach, notyfikowanych w drodze publikacji w serii C Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej, europejskiej normy EN 17065 lub przewodnika ISO 65 („ogólne wytyczne dotyczące akredytacji jednostek certyfikujących wyroby w odniesieniu do wymagań normy PN-EN 45011:2000”) oraz podlega uznaniu przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

Art. 26k. 1. Uznając jednostkę certyfikującą, minister właściwy do spraw rolnictwa uwzględnia, oprócz przepisów art. 26j, następujące kryteria:

- 1) stosowane standardowe procedury kontroli obejmujące szczegółowy opis środków kontroli i środków ostrożności, które jednostka będzie nakładać na podmioty gospodarcze przez nią kontrolowane;
- 2) środki, które jednostka certyfikująca będzie stosować w przypadku wykrycia nieprawidłowości lub naruszeń.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa nie może przekazywać jednostkom certyfikującym nadzorowania i audytu innych jednostek certyfikujących.

3. Minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw zdrowia oraz Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych gwarantują, że:

- 1) kontrole przeprowadzone przez jednostkę certyfikującą są obiektywne i niezależne;
- 2) ustanowiony system kontroli pozwala na śledzenie każdego produktu na wszystkich etapach produkcji, przygotowania i dystrybucji – zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 178/2002 – zwłaszcza, aby zagwarantować konsumentom, że produkty wolne od GMO wytworzono zgodnie z wymogami zawartymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

4. Skuteczność kontroli przeprowadzonych przez jednostkę certyfikującą oraz nadzór nad produkcją wolną od GMO prowadzi Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych.

5. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych sprawuje nadzór nad jednostkami certyfikującymi oraz nadzór nad produkcją wolną od GMO. W ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych sprawdza prawidłowość działania jednostek certyfikujących w zakresie przepisów dotyczących produkcji wolnej od GMO, w tym:

- 1) prowadzi analizy danych i informacji dostarczanych przez jednostki certyfikujące;
- 2) prowadzi audyty i dokonuje inspekcji jednostek certyfikujących w zakresie stosowania przez nie procedur kontrolnych, posiadanych środków technicznych i kwalifikacji posiadanych przez osoby prowadzące kontrolę, o której mowa w art. 26j oraz dokonuje sprawdzenia dokumentów dotyczących kontroli;

- 3) przekazuje jednostkom certyfikującym wnioski pokontrolne;
- 4) nakazuje wykonanie odpowiednich działań naprawczych związanych z funkcjonowaniem jednostek certyfikujących;
- 5) może żądać od jednostek certyfikujących wszelkich dodatkowych danych i informacji związanych ze sprawowanym nadzorem;
- 6) może sprawdzać u producentów produktów „wolne od GMO” prawidłowość kontroli, o której mowa w art. 26j, prowadzonej przez jednostki certyfikujące.

6. Jeżeli w wyniku audytu lub inspekcji okaże się, że jednostki certyfikujące nie realizują odpowiednio przekazanych im zadań, Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych może, w drodze decyzji administracyjnej, cofnąć upoważnienie do działania jako jednostka certyfikująca w zakresie przekazanych jej zadań. Upoważnienie to wycofuje się niezwłocznie, jeżeli jednostka certyfikująca nie podejmie w określonym terminie odpowiednich działań naprawczych.

7. Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych w ramach nadzoru nad produkcją wolną od GMO, oprócz kontroli prowadzonej przez Inspekcję na podstawie przepisów o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, może sprawdzić u producentów produktów wolnych od GMO, czy produkcja wolna od GMO jest zgodna z przepisami Rozdziału 6a Działu II niniejszej ustawy.

8. Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych może powierzyć prowadzenie czynności, o których mowa w ust. 5 pkt 2 i 6 oraz ust. 7, wojewódzkiemu inspektorowi jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, właściwemu ze względu na miejsce, w którym mają być prowadzone czynności.

9. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 6 oraz w ust. 7, producenci produktów wolnych od GMO zapewniają pracownikom Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych dostęp do jednostek produkcyjnych oraz udostępniają dokumenty i informacje, a także udzielają pomocy w zakresie niezbędnym do sprawdzenia skuteczności kontroli, o której mowa w ust. 4.

10. Najpóźniej do dnia 31 stycznia każdego roku organy kontrolne i jednostki certyfikujące przekazują ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa wykaz podmiotów, które zostały skontrolowane do dnia 31 grudnia roku poprzedniego. Sprawozdanie podsumowujące działania kontrolne przeprowadzone w poprzednim roku przygotowywane jest do dnia 31 marca każdego roku.

Art. 26l. 1. Jednostka certyfikująca przekazuje wyniki przeprowadzonych kontroli w sposób systematyczny i na każde żądanie ministra właściwego do spraw rolnictwa lub Głównego

Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Jeżeli wyniki kontroli wskazują niezgodność lub wskazują prawdopodobieństwo ich wystąpienia, jednostka certyfikująca natychmiast informuje o tym Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych.

2. Charakter i częstotliwość przeprowadzania kontroli, o których mowa w ust. 1, określa na podstawie oceny ryzyka wystąpienia nieprawidłowości lub naruszeń zgodności z wymogami ustalonymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy minister właściwy do spraw rolnictwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw zdrowia.

3. W każdym przypadku wszystkie podmioty podlegają sprawdzeniu zgodności co najmniej raz w roku, z wyjątkiem:

- 1) hurtowników handlujących jedynie produktami pakowanymi, oraz
- 2) podmiotów sprzedających produkty bezpośrednio konsumentowi lub użytkownikowi końcowemu, pod warunkiem że nie wytwarzają, nie przygotowują ani nie przechowują tych produktów w celach innych niż odnoszących się do punktu sprzedaży, ani też nie zleciły tych czynności stronie trzeciej.

4. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych gromadzi i przechowuje dane i informacje o producentach produktów wolnych od GMO.

5. Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych udostępnia, na wniosek zainteresowanego podmiotu, dane i informacje dotyczące produkcji wolnej od GMO i producentów produktów wolnych od GMO .

6. Jednostka certyfikująca:

- 1) ogłasza na administrowanej przez tę jednostkę stronie internetowej wykaz producentów produktów wolnych od GMO;
- 2) udostępnia, za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, na wniosek zainteresowanego podmiotu, wykaz producentów produktów wolnych od GMO - objętych kontrolą, o której mowa w art. 26j.

Art. 26m. Minister właściwy do spraw rolnictwa we współpracy z Grupą Ekspertów, o której mowa w art. 26t ust. 1, w drodze rozporządzenia, określi wykaz dokumentów jakie powinien posiadać podmiot, który wprowadza na rynek produkty zgodne z wymogami określonymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, mając na uwadze zapewnienie odpowiednio identyfikowanych dowodów potwierdzających spełnienie wymogów dotyczących produkcji wolnej od GMO oraz możliwość ich kontroli przez jednostkę certyfikującą.

Art. 26n. 1. Produkt opatrzony jest terminem odnoszącym się do wolnej od GMO metody

produkcji, jeżeli przy znakowaniu, w materiałach reklamowych lub dokumentach handlowych taki produkt, jego składniki lub materiały paszowe opisywane są za pomocą terminów wskazujących nabywcy, że produkt ten, jego składniki lub materiały paszowe zostały uzyskane zgodnie z przepisami określonymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy. Dotyczy to każdej sytuacji kiedy użyto sformułowań, takich jak: „wyprodukowany bez technologii genowej”, „GE-free”, „Ohne Gentechnik”, „sans OGM”, „brez GSO”, „nie modyfikowane genetycznie”, „wolne od GMO”, „bez technologii genowej”, „bez korzystania z technologii genu” jak również określenia takie jak „nie karmiony genetycznie zmodyfikowaną paszą dla zwierząt” i tym podobne.

2. Przy znakowaniu i w reklamie nieprzetworzonych i przetworzonych artykułów rolno-spożywczych można stosować terminy odnoszące się do wolnej od GMO metody produkcji wyłącznie wtedy, gdy wszystkie składniki tego produktu również zostały wyprodukowane zgodnie z wymogami określonymi w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

3. Opisy wskazujące, że żywność pochodzi z produkcji wolnej od GMO, mogą być stosowane tylko na etykietach i w reklamie żywności, jeśli wszystkie składniki tych produktów zostały wyprodukowane zgodnie z zasadami określonymi dla produkcji wolnej od GMO w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

4. Niedozwolone jest stosowanie oznaczeń, w tym terminów stosowanych w znakach towarowych, jak również w zakresie etykietowania, prezentacji i reklamy, które mogą wprowadzać w błąd konsumentów lub użytkowników poprzez sugerowanie, że dana żywność lub składniki użyte do jej produkcji spełniają zasady produkcji wolnej od GMO określone w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, a w rzeczywistości ich nie spełniają.

5. Terminy, o których mowa w ust. 1, nie są stosowane na terenie Rzeczypospolitej Polski i w żadnym języku w oznakowaniu, reklamie i dokumentach handlowych produktu, który nie spełnia wymogów wymienionych w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, chyba że nie są używane w odniesieniu do produktów rolnych w żywności lub paszy lub wyraźnie w żaden sposób nie łączą się z produkcją wolną od GMO.

6. Jeżeli stosuje się terminy, o których mowa w ust. 1:

- 1) etykietowanie i reklama środków spożywczych, które zostały wyprodukowane zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO określonej w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, zawierają wyraźne wskazanie produkcji wolnej od GMO;
- 2) na etykiecie umieszcza się również numer identyfikacyjny organu kontrolnego lub jednostki certyfikującej, którym podlega podmiot gospodarczy, który ostatnio wykonał dany produkt lub przeprowadził działanie przygotowawcze;
- 3) na opakowaniu umieszcza się również logo, o którym mowa w art. 26o, w odniesieniu do żywności paczkowanej.

7. W odniesieniu do paszy używane jest następujące oznaczenie: „może być zastosowane do wytwarzania środków spożywczych wolnych od GMO”.

8. Oznaczenia o których mowa w punktach w ust. 6 i 7, muszą być łatwe do zrozumienia i powinny być umieszczane w tym samym polu widzenia w taki sposób, aby były dobrze widoczne, czytelne i nieusuwalne.

Art. 26o. 1. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe kryteria w odniesieniu do prezentacji składników, wielkości i projektu logo produkcji wolnej od GMO mając na uwadze czytelność i komunikatywność logo.

2. Logo produkcji wolnej od GMO może być stosowane w znakowaniu, prezentowaniu i reklamie produktów spełniających wymogi określone w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

3. Logo produkcji wolnej od GMO nie jest stosowane w przypadku produktów oraz żywności wytworzonej w okresie konwersji, o których mowa w art. 26b ust. 1 i art.26c.

Art. 26p. 1. Jednostki certyfikujące, wydają świadectwo każdemu podmiotowi , który podlega ich kontroli i który w obszarze swojej działalności spełnia wymogi określone w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy.

2. Świadectwo, o którym mowa w ust. 1, umożliwia przynajmniej identyfikację podmiotu oraz rodzaju lub asortymentu produktów, a także okresu ich ważności.

3. Podmiot sprawdza świadectwa swych dostawców.

4. Wzór świadectwa, o którym mowa w ust. 1, jest przygotowywany przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych przy uwzględnieniu korzyści wynikających z wydawania świadectw elektronicznych i udostępniany na stronie internetowej administrowanej przez Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Art. 26r. 1. Zgodność z zasadami produkcji wolnej od GMO, o której mowa w art. 26a, jest monitorowana na wszystkich etapach produkcji, przetwórstwa i obrotu. Kontrola prawidłowej produkcji, przetwarzania i oznakowania opiera się na kontroli wewnętrznej oraz kontrolach zewnętrznych.

2. Kontrole wewnętrzne muszą być przeprowadzane w sposób ciągły na odpowiedzialność wykonawcy i/lub organizacji. Prowadzenie dokumentacji i realizacja kontroli należy do obowiązków wykonawcy i/lub organizacji.

3. Kontrole zewnętrzne i kontrole certyfikacji są przeprowadzane w sposób ciągły przez jednostki certyfikujące. Kontrole przeprowadza się na podstawie analizy ryzyka. Ocenę ryzyka i kontrole przeprowadza się w sposób systematyczny i zrozumiały.

4. Istniejące progi zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady, na mocy rozporządzenia (WE) nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady, stanowią pułapy odnoszące się wyłącznie do przypadkowego i technicznie nieuniknionego występowania GMO.

5. Analityczne wykrywanie GMO, produktów wykonanych lub nabytych przez GMO poniżej progów obowiązujących w zakresie etykietowania, powinno być traktowane jako wskazanie do sprawdzenia skuteczności środków w kontekście produkcji. Stosuje się to również do dowodu z procesu kontroli nad GMO lub produktów wytworzonych z GMO lub przez GMO.

Art. 26s. 1. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości związanej z zastosowaniem się do wymogów określonych w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych lub jednostka certyfikująca dbają o to, aby na etykietach całej partii towarów lub serii produkcyjnej, w której wystąpiła dana nieprawidłowość oraz w dotyczących jej reklamach, nie umieszczano żadnego odniesienia do metody produkcji wolnej od GMO, w przypadku gdy byłoby to nieproporcjonalne do znaczenia wymogu, którego nie spełniono oraz do charakteru i szczególnych okoliczności towarzyszących nieprawidłowemu postępowaniu.

2. W razie poważnego naruszenia lub naruszenia o długotrwałym skutku, Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych, w drodze decyzji administracyjnej, zakazuje podmiotowi obrotu produktami z odniesieniami do metody produkcji wolnej od GMO na etykietach i w reklamie na okres od 3 do 10 lat.

3. Jednostka certyfikująca powiadamia Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych i pozostałe jednostki certyfikujące o wystąpieniu sytuacji, o której mowa w ust. 2, w terminie 14 dni od dnia jej stwierdzenia.

Art. 26t. 1. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych jest wspierana przez Grupę Ekspertów do spraw produkcji wolnej od GMO, zwanej dalej Grupą Ekspertów, w składzie:

- 1) minister właściwy do spraw rolnictwa lub jego przedstawiciel;
- 2) minister właściwy do spraw ochrony środowiska lub jego przedstawiciel;
- 3) ekspert z Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- 4) ekspert z Głównego Inspektoratu Weterynaryjnego;
- 5) ekspert z Państwowej Inspekcji Pracy;
- 6) minister właściwy do spraw zdrowia lub jego przedstawiciel;
- 7) nie więcej niż czterech ekspertów wskazanych przez Głównego Inspektora Jakości

Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych z zakresu pasz i żywności.

2. Grupa Ekspertów wspiera Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w szczególności:

- 1) w przygotowaniu wytycznych przy pomocy których niedostępność dodatków do żywności, środków ułatwiających przetwórstwo, środków zapachowych, enzymów, aminokwasów oraz innych mikroelementów, o których mowa w art. 26d, może być określona;
- 2) przygotowuje rekomendacje dla Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych dotyczące określeń i jeśli to konieczne czasowego lub przestrzennego ograniczenia wyłączeń wynikających z art. 26d.

3. Grupa Ekspertów uczestniczy w procesie podejmowania decyzji co do substancji w odniesieniu, do których można wykazać, że nie są one dostępne w sposób ciągły w wolnej od GMO jakości, które są produkowane przy użyciu GMO, które mogą być używane zgodnie z wytycznymi art. 26d ust. 1 i 2.”

3) Po art. 104 dodaje się art. 105, 106 i 107 w brzmieniu:

„Art. 105. 1. Jednostka certyfikująca, która:

- 1) nie przekazuje wykazu, o którym mowa w art. 26i ust. 4, lub przekazuje go po terminie, lub przekazuje go niezgodnie z określoną formą lub sposobem, lub przekazuje wykaz zawierający nieprawdziwe lub niekompletne informacje, które mogą istotnie wpływać na możliwość sprawowanego nadzoru, o którym mowa w art. 26k ust. 5;
- 2) nie wykonuje obowiązku powiadomienia określonego w art. 26s ust. 3 lub wykonuje ten obowiązek po terminie;
- 3) nie przekazuje danych lub informacji, o których mowa w art. 26k ust. 5 pkt 5, lub przekazuje nieprawdziwe lub niekompletne dane lub informacje;
- 4) nie ogłasza lub nie udostępnia wykazu, o którym mowa w art. 26k ust. 6, lub ogłasza lub udostępnia go niezgodnie z określoną formą lub sposobem, lub ogłasza lub udostępnia ten wykaz zawierający nieprawdziwe lub niekompletne dane lub informacje, które mogą utrudnić porównywalność danych lub informacji objętych tym wykazem;
- 5) nie przekazuje wykazu lub sprawozdania, o których mowa w art. 26k ust. 9, lub przekazuje je po terminie, lub przekazuje je niezgodnie z określoną formą lub sposobem, lub przekazuje ten wykaz lub to sprawozdanie zawierające nieprawdziwe lub niekompletne dane lub informacje, które mogą istotnie wpływać na możliwość sprawowania nadzoru, o którym mowa w art. 26k ust. 5

- podlega karze pieniężnej w wysokości stanowiącej równowartość od dziesięciokrotnego do

dwudziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej za rok poprzedzający rok wymierzenia kary, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanego dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”.

2. Jednostka certyfikująca, która:

- 1) wydaje certyfikat dla produktów niespełniających wymagań produkcji wolnej od GMO określonych w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy;
- 2) uznaje okres, w którym była prowadzona produkcja wolna od GMO, lub okres konwersji w rozumieniu art. 26b ust. 1, niezgodnie z przepisami Rozdziału 6a Działu II niniejszej ustawy dotyczącymi produkcji wolnej od GMO;
- 3) prowadzi kontrolę, o której mowa w art. 26j, niezgodnie z zasadami lub sposobem określonym na podstawie art. 26k lub z zasadami lub sposobem określonym na podstawie tego artykułu lub w przepisach wydanych na podstawie tego artykułu;
- 4) nie wykonuje działań naprawczych, o których mowa w art. 26k ust. 5 pkt 4;
- 5) działa niezgodnie z zakresem udzielonego upoważnienia;
- 6) nie wywiązuje się wobec producenta produktów wolnych od GMO z obowiązków określonych w przepisach Rozdziału 6a Działu II niniejszej ustawy
- podlega karze pieniężnej w wysokości stanowiącej równowartość od dziesięciokrotnego do trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

3. Kary pieniężne, o których mowa w ust. 1 lub 2, nie mogą być wyższe niż 60% przychodu jednostki certyfikującej osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok wymierzenia tej kary.

4. Kara pieniężna, o której mowa w ust. 1 lub 2, jest wymierzana przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 106. 1. Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która:

- 1) uniemożliwia lub utrudnia organowi Inspekcji prowadzenie czynności kontrolnych w ramach nadzoru, o którym mowa w art. 26k ust. 5, podlega karze pieniężnej w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia;
- 2) wprowadza do obrotu środek do produkcji wolnej od GMO, produkt lub substancję, które zostały oznakowane w sposób mogący wprowadzić w błąd co do spełniania wymagań określonych na podstawie art. 26a, w tym przez oznakowanie określeniem wolne od GMO lub pochodną tego określenia, lub zostały oznakowane w sposób mogący wprowadzić

w błąd, co do możliwości stosowania w produkcji wolnej od GMO, podlega karze pieniężnej w wysokości od 100% do 300% korzyści majątkowej uzyskanej lub którą mógłby uzyskać za wprowadzony do obrotu produkt;

- 3) wprowadza do obrotu produkt produkcji wolnej od GMO, jak produkt wolny od GMO oznakowany zgodnie lub w sposób podobny do określonego w art. 26n, który nie posiada świadectwa, o którym mowa w art. 26p, podlega karze pieniężnej w wysokości od 100% do 200% korzyści majątkowej uzyskanej lub którą mógłby uzyskać za wprowadzony do obrotu produkt;
- 4) wprowadza do obrotu produkt jako produkt wolny od GMO, który nie spełnia wymagań określonych w Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy lub w przepisach wydanych w trybie jego przepisów podlega karze pieniężnej w wysokości od 300% do 500% korzyści majątkowej uzyskanej lub którą mógłby uzyskać za wprowadzone do obrotu produkty, nie niższej jednak niż 20.000 zł;
- 5) działa jako jednostka certyfikująca bez wymaganego upoważnienia, podlega karze pieniężnej w wysokości trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

2. Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która wprowadza ponownie do obrotu produkt, środek lub substancję tego samego rodzaju, która nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach wymienionych w ust. 1 pkt 2, 3 lub 4 ze względu na to samo naruszenie, podlega karze pieniężnej ustalonej – w zależności od stwierdzonego naruszenia – odpowiednio zgodnie z ust. 1 pkt 2, 3 lub 4, podwyższonej o wysokość kar wymierzonych w okresie 36 miesięcy przed dniem rozpoczęcia czynności kontrolnych.

3. Kara pieniężna, o której mowa w:

- 1) ust. 1 pkt 1 i 5 jest wymierzana przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych w drodze decyzji administracyjnej;
- 2) ust. 1 pkt 2, 3 lub 4 wymierzana jest przez właściwego ze względu na miejsce przeprowadzania czynności kontrolnych wojewódzkiego inspektora w zakresie wprowadzania do obrotu detalicznego produktów, w drodze decyzji administracyjnej.

4. Niezależnie od wymierzenia kary pieniężnej podmiot wprowadzający do obrotu środek, produkt lub substancję, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lub produkt, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznej zmiany oznakowania na oznakowanie, które nie wprowadza w błąd co do:
  - a) spełnienia przez ten środek, produkt lub substancję wymagań określonych w przepisach Rozdziału 6a Działu II niniejszej ustawy, w tym niezawierające określenia „wolne od GMO” lub pochodnej tego określenia, lub
  - b) możliwości stosowania w produkcji wolnej od GMO tego środka, produktu lub

substancji, lub

- 2) niezwłocznego wycofania tego środka, produktu lub substancji z obrotu na własny koszt.

Art.107. 1. Kary pieniężne, o których mowa w art. 105 i 106, wymierza się przy uwzględnieniu stopnia szkodliwości czynu, stopnia zawinienia, zakresu naruszenia, dotychczasowej działalności podmiotu dokonującego naruszenia i wielkości jego obrotów.

2. Termin zapłaty kar pieniężnych, o których mowa w art. 105 i 106, wynosi 30 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary stała się ostateczna.

3.Kary pieniężne, o których mowa w art. 105 i 106, stanowią dochód budżetu państwa i są wnoszone na rachunek bankowy Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, wojewódzkiego inspektoratu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych albo wojewódzkiego inspektoratu inspekcji handlowej.

4. Do kar pieniężnych, o których mowa w art. 105 i 106, w zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.).”.

Art. 2. Przepisy wydane na podstawie art. 26l wchodzi w życie najpóźniej w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 3. Produkty, które nie zostały wyprodukowane zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO, a zawierają terminy stosowane w znakach towarowych, jak również w zakresie etykietowania sugerujące, że są wolne od GMO, mogą być sprzedawane aż do ich wyczerpania.

Art. 4. Reklama produktu, który nie został wyprodukowany zgodnie z zasadami produkcji wolnej od GMO, sugerująca, że jest on wolny od GMO musi być wycofana najpóźniej w dniu wejścia ustawy w życie.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2016 r., a traci swą moc z dniem 30 września 2019 r.

Art. 6. Minister właściwy do spraw rolnictwa składa Sejmowi sprawozdanie z wykonania niniejszej ustawy za okres od dnia jej wejścia w życie najpóźniej do dnia 1 lipca 2019 r. Sprawozdanie to obejmuje w szczególności informacje dotyczące:

- 1) liczby podmiotów, które złożyły wniosek o przyznanie oznaczenia produktu wolnego od GMO,

- 2) liczby podmiotów, które uzyskały certyfikat,
- 3) rodzaju i ilości produktów oznaczonych jako wolnych od GMO,
- 4) tendencji korzystania z możliwości uzyskania certyfikatu w ujęciu kwartalnym,
- 5) wyników przeprowadzonych kontroli, inspekcji i audytów,
- 6) kosztów wydania certyfikatu.

UZASADNIENIE

Podstawowym celem projektowanej ustawy o zmianie ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia jest wprowadzenie oznakowania żywności „wolna od GMO” dla żywności wyprodukowanej wedle ściśle określonych wymogów na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i marketingu. Konsument ma prawo do uzyskania rzetelnej informacji na temat składu produktu, a także sposobu w jaki został on wyprodukowany. Wprowadzenie oznaczeń „wolne od GMO” ma za zadanie pomóc w realizacji tego prawa, a także podnieść świadomość konsumentów w zakresie produktów spożywczych. Dzięki wprowadzeniu oznaczeń potwierdzających, że dany produkt jest wolny od GMO konsument będzie miał pewność, że produkt, który chce nabyć nie zawiera w swoim składzie GMO a także, że przy jego produkcji nie użyto składników z zawartością GMO. Prawidłowe oznaczanie produktów znakiem „wolne od GMO” będzie podlegało nadzorowi prowadzonemu przez organy administracji publicznej, co będzie dawało rękojmię, że produkt, który jest oznaczony odpowiednim symbolem został poddany szczegółowej weryfikacji. Tego typu procedury kontrolne pozwolą na wyeliminowanie przypadków dowolnego stosowania oznaczeń „wolne od GMO”.

1. STAN AKTUALNY

W Polsce na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 32, str. 432), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1829/2003” dopuszczalne jest wprowadzenie do obrotu żywności genetycznie zmodyfikowanej, a więc żywności wyprodukowanej z GMO lub zawierającej GMO. Produkty genetycznie zmodyfikowane muszą być odpowiednio oznaczone na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. dotyczące możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniające dyrektywę 2001/18/WE. Nie dotyczy to jednak środków spożywczych zawierających, składających się z lub wyprodukowanych z GMO w części nie większej niż 0.9% składników żywności, jak również artykułów żywnościowych z surowca (produktu) pochodzących od zwierząt żywionych paszami z roślin genetycznie modyfikowanych.

W polskich przepisach zagadnienie tzw. „GMO” uregulowane jest przede wszystkim w ustawie z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych. Na podstawie ustawy organem właściwym do spraw GMO jest Minister Środowiska. Na podstawie art. 10 pkt 2 ppkt a. wydaje on zezwolenia na wprowadzenie do obrotu produktów GMO. Ponadto, utworzona została Komisja do spraw GMO, do zadań której należy między innymi opiniowanie wniosków w sprawach wydania zezwolenia na wprowadzenie do obrotu produktów GMO.

Zgodnie z art. 47 ww. ustawy produkty zawierające GMO, które są wprowadzane do obrotu, powinny być właściwie oznakowane. Rozdział 7 ww. ustawy ustanawia z tego tytułu zasady odpowiedzialności cywilnej i karnej. Obecnie Ministerstwo Środowiska przygotowało nowy projekt ustawy dotyczący GMO - Prawo o organizmach GMO. Natomiast zarówno w przepisach powszechnie obowiązujących, jak również w ww. projekcie ustawy nie ma uregulowań dotyczących oznaczania produktów „wolnych od GMO”, „bez GMO”, etc. Pomimo to niektórzy producenci samodzielnie zaczęli już stosować oznaczenia wskazujące, że dany produkt jest wolny od organizmów zmodyfikowanych genetycznie. Powodować to może szereg niekorzystnych zjawisk dla obrotu, konkurencji oraz prowadzić do błędów w ocenie i wyborze produktów. W związku z powyższym zachodzi potrzeba uregulowania znakowania produktów żywnościowych oznaczeniami wskazującymi na brak obecności GMO.

Wprowadzenie oznaczeń produktów spożywczych „wolne od GMO”, „bez GMO” ma na celu przede wszystkim zapewnienie konsumentom możliwości świadomego wyboru między żywnością składającą się z produktów jedynie naturalnego pochodzenia, niemodyfikowanych składników, a żywnością, która może składać się lub być wyprodukowana z GMO w części nie większej niż 0,9% składników żywności oraz od artykułów żywnościowych pochodzących od zwierząt żywno-nych paszami genetycznie modyfikowanymi. Wprowadzane na rynek produkty powinny być w pełni, jednoznacznie i odpowiednio etykietowane. Żywność oznaczana jako „wolna od GMO” może być postrzegana jako artykuł o korzystniejszych właściwościach odżywczych czy zdrowotnych, niż żywność nieposiadająca takich oznaczeń. Z drugiej jednak strony wprowadzenie możliwości oznaczenia produktów „wolne od GMO” może być dla producentów skutecznym sposobem na zwiększenie udziału w rynku, uwzględniając, iż stosowanie pasz wolnych od GMO jest droższe, a tym samym wpływa również na cenę i jakość produktu.

2. UREGULOWANIA ZNAKOWANIA PRODUKTÓW „bez GMO” W PAŃSTWACH EUROPEJSKICH

Unia Europejska nie reguluje w sposób jednolity oraz powszechny kwestii znakowania żywności wolnej od GMO. Każde państwo indywidualnie podchodzi do tego zagadnienia. Państwa członkowskie regulują znakowanie żywności bez GMO poprzez prawodawstwo wewnętrzne, krajowe. Oprócz tego powstają także różnego rodzaju prywatne systemy znakowania.

Państwo, które jest prekursorem w znakowaniu żywności bez GMO to Austria. Znakowanie żywności było w Austrii efektem nacisku społecznego, oddolnego ruchu, który rozpoczął się już w połowie lat 90. ubiegłego wieku. Coraz większy rozwój inżynierii genetycznej, upraw i żywności modyfikowanych genetycznie oraz ich nie do końca zbadany wpływ na zdrowie człowieka spowodowały, iż społeczeństwo zorganizowało się i zgłosiło inicjatywę przeprowadzenia referendum dotyczącego inżynierii genetycznej. Referendum odbyło się w 1997 roku, wzięło w nim udział około 1,2 miliona obywateli, którzy opowiedzieli się za wykluczeniem GMO z rolnictwa oraz produkcji żywności. Referendum stało się początkiem debaty publicznej związanej nie tylko ze znakowaniem produktów wolnych od GMO, ale również dotyczącej możliwości uprawy oraz dostępności organizmów modyfikowanych genetycznie. Opinia publiczna oraz przeprowadzone referendum skutecznie wpłynęły na austriacki rząd, który podjął prace w celu wyeliminowania inżynierii genetycznej z gospodarki rolnej oraz produkcji artykułów spożywczych. W ten sposób Austria jako pierwszy europejski kraj wprowadziła powszechny, uporządkowany i jednolity system oznaczania produktów bez GMO. Znakowanie znakiem „Ohne Gentechnik hergestellt” opiera się na spójnym prawodawstwie, które poprzez ścisłe wymogi dotyczące certyfikacji producenta, który musi prowadzić system własnej kontroli i podlega obowiązkowemu monitoringowi, daje konsumentom pewność i bezpieczeństwo, że żywność, którą kupują rzeczywiście jest wolna od GMO.

System znakowania żywności wolnej od GMO w Niemczech w porównaniu z systemem austriackim jest bardziej przejrzysty i przystępny dla producentów. Jednakże ustawodawstwo niemieckie zaostrza przepisy unijne, wprowadzając surowsze zasady w zakresie tzw. ilości śladowych GMO w paszach używanych w hodowli zwierząt oraz maksymalnie dopuszczalnego okresu czasu stosowania pasz z GMO w hodowli zwierząt. Niemiecki ustawodawca stoi na stanowisku, iż konsument powinien być w pełni przekonany, że kupowany przez niego produkt jest wolny (maksymalny limit to 0,1%) od składników GMO w całym łańcuchu produkcyjnym (od hodowli po przetwórstwo). Za kontrolę żywności oraz jej znakowanie odpowiedzialność ponoszą odpowiednie urzędy krajów fe-

deralnych. Poza tym producenci muszą wykazać się świadectwami z badań w celu sprawdzenia warunków znakowania.

Również ustawodawstwo francuskie cechuje się większym rygoryzmem niż przepisy unijne. Żywność może zostać oznaczona znakiem „sans OGM”, gdy jej składniki nie były modyfikowane genetycznie lub pochodzą z surowców zawierających poniżej 0,1% GMO, przy założeniu, że jest to obecność przypadkowa lub technicznie nieunikniona. Nie jest ponadto możliwe znakowanie jako wolne od GMO w przypadku, gdy składniki pochodzą z roślin, których odmiany GMO nie są w obrocie.

Całość przepisów państw, które znakują żywność wolną od GMO, stanowi odpowiedź na oczekiwania obywateli, którzy chcą być właściwie poinformowani oraz realizować swoje prawo do rzetelnej informacji na temat żywności, którą kupują i którą spożywają. Jest to prawo każdego konsumenta, czyli nas wszystkich.

3. PROPONOWANE ZMIANY I PRZEWIDYWANE SKUTKI

Projekt ustawy zakłada wprowadzenie dodatkowego Rozdziału 6a do działu II ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia dotyczącego znakowania produktów znakiem „wolne od GMO”. Podstawowym założeniem ustawy jest normatywne uregulowanie wymogów dotyczących możliwości umieszczania w oznakowaniu produktów żywnościowych określenia „wolne od GMO”. W projekcie ustawy określony został zakres podmiotowy i przedmiotowy oraz przesłanki, które muszą być spełnione przez producenta lub podmiot wprowadzający produkt do obrotu, aby mogli oni umieszczać na produktach oznakowanie „wolne od GMO”.

Podstawowe założenia projektu ustawy:

- określenie pojęć: „produkcja wolna od GMO”, „wolne od GMO”, „wyprodukowane z zastosowaniem GMO”, „wyprodukowane z zastosowaniem GMO”;
- zasady jakim musi odpowiadać produkt, aby mógł być oznaczony znakiem „wolne od GMO”;
- zasady oznaczania produktów wolnych od GMO w produkcji żywności i ich oznakowania;
- określenie kręgu podmiotów, które mogą ubiegać się o oznaczenie produktów „wolnych od GMO”;
- określenie wymagań jakie zobowiązany jest spełnić zakład przetwórczy,
- usystematyzowanie listy z jakich składników może być wytworzony produkt pochodzenia zwierzęcego;

- stworzenie listy produktów zwierzęcych pochodzenia rolniczego dopuszczonych do produkcji żywności;
- określenie odpowiednich zasad stosowanych przy chowie i hodowli zwierząt, wolnych od GMO;
- określenie listy środków i substancji dopuszczonych do produkcji żywności wolnej od GMO;
- określenie podmiotów odpowiedzialnych za sprawowanie kontroli nad poprawnością produkcji żywności wolnej od GMO;
- określenie zasad właściwego etykietowania i reklamy produktów;
- określenie niedozwolonych oznaczeń w tym również terminów stosowanych w znakach towarowych;
- określenie grup eksperckich odpowiedzialnych za wsparcie Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Podstawowym założeniem było określenie jasnych i przejrzystych reguł znakowania żywności ze względu na sposób jej produkcji jak i użyte przy produkcji składniki, aby konsument dokonujący zakupu produktu miał możliwość świadomego wyboru.

Proponowane zmiany ustawowe mają na celu wprowadzenie szczegółowych zasad oznaczania żywności, przy produkcji której nie użyto składników z zawartością GMO, lub przy produkcji w której nie doszło do kontaktu z produktem, co do którego nie potwierdzono, że jest wolny od GMO.

Podstawowym pojęciem wprowadzonym przez ustawę jest „produkcja wolna od GMO”. Pojęcie to zostało wprowadzone w celu zdefiniowania produkcji oraz przetwarzania, przy której na wszystkich etapach przestrzegano szczegółowych reguł oraz zasad postępowania. Niezwykle ważnym pojęciem wprowadzonym w projekcie ustawy jest „wolne od GMO”. Przez pojęcie to należy rozumieć wszelkie produkty, które na wszystkich etapach produkcji nie miały kontaktu z „produktami GMO”. Zastosowana w ustawie definicja pojęcia „wyprodukowane z GMO” została zaczerpnięta z rozporządzenia nr 1829/2003. Wprowadzenie takich przepisów w ustawie ma za zadanie zwiększenia świadomości wśród konsumentów finalnych. Zmiana ta sprawi, że decyzje podejmowane przez nich przy zakupie konkretnego produktu będą podejmowane świadomie, nie tylko w oparciu o logo producenta czy też kolor opakowania produktu, ale także w oparciu o czynniki merytoryczne, takie jak np. szczegółowy skład produktu, informacja na temat zawartości środków o nie do końca znanym i przebadanym wpływie na organizm ludzki. Jednym z kolejnych pojęć jakie zostały wprowadzone do słowniczka ustawowego jest pojęcie „wyprodukowane z zastosowaniem GMO”, które oznacza taki produkt, przy produkcji którego dopuszczono stosowanie organi-

zmu genetycznie modyfikowanego jako ostatniego organizmu żywego w trakcie całego procesu produkcji natomiast nie składających się lub nie wyprodukowanych z GMO.

Zasadniczym celem niniejszej ustawy jest wypracowanie konkretnych zasad znakowania produktów „wolne od GMO”. Aby konkretny produkt mógł zostać oznaczony znakiem wolne od GMO, musi spełnić szereg wymagań, nałożonych na producenta niniejszą ustawą. Tak szczegółowe określenie zasad przyznawania oznaczeń „wolne od GMO” pozwoli na wykluczenie sytuacji, w których oznaczanie produktów znakiem byłoby nadużywane i prowadziłyby do sytuacji, kiedy produkt nie należycie przebadany i niesprawdzony oznaczono by znakiem, który faktycznie mu nie przysługuje, ze względu na niespełnienie warunków jakościowych i formalnych związanych z przyznawaniem oznaczeń „bezpiecznej żywności”.

Kolejnym celem jaki jest realizowany niniejszą ustawą jest ograniczenie użycia w produkcji zwierzęcej pasz wyprodukowanych z roślin GMO. Hodowcy, którzy karmią swoje zwierzęta paszami, których głównym składnikiem są białka wyprodukowane na bazie GMO będą mieli ograniczone możliwości otrzymania świadectwa potwierdzającego produkcję „wolną od GMO”. Brak świadectwa z kolei dyskwalifikuje ich jako dostawców dla zakładu przetwórczego i producentów produktów „wolnych od GMO” Ograniczenie takie będzie w pewien sposób motywować producentów m.in. trzody chlewnej czy drobiu, którzy ze względu na chęć uzyskania zgody na znakowanie ich produktów znakiem „wolne od GMO” zdecydują się na wprowadzenie alternatywnych pasz dla zwierząt tym razem nie zwierających w swoim składzie GMO. W konsekwencji tych działań konsument dokonujący zakupu będzie miał realną możliwość doboru żywności zgodnie z własnym przekonaniem, a co najważniejsze w pełnej świadomości składu żywności, którą spożywa. Przejrzyste reguły i zasady przyznawania oznaczeń „wolne od GMO” będą łatwiejsze do spełnienia dla producentów jak również będą dawały rękojmię świadcząca o wysokiej jakości produktu dla konsumenta. Zgodnie z nowymi zapisami ustawowymi dodatki paszowe i substancje paszowe w przetwórstwie pasz stosowane w produkcji nie mogą być GMO, nie mogą składać się z GMO, nie mogą zawierać żadnych GMO oraz nie mogą być wyprodukowane z GMO. Projekt ustawy reguluje dodatkowo zasady przyznawania oznaczeń „wolne od GMO” jakie muszą spełnić hodowcy, chcący ubiegać się o przyznanie im takiego oznaczenia.

Jednym z założeń ustawy jest możliwość dopuszczania do obrotu w wyjątkowych sytuacjach m.in. kiedy nie ma możliwości wyprodukowania w środowisku wolnym od GMO witamin niezbędnych do zapewnienia odpowiedniego stanu zdrowia i dobrostanu zwierząt. W takich przypadkach Główny Inspektor Sanitarny we współpracy z Grupą Ekspertów, w drodze decyzji administracyjnej ma

prawo zezwolić na dopuszczenie do obrotu witamin, jeżeli można wykazać, że nie są one dostępne na rynku w ramach produkcji wolnej od GMO. Podobne przypadki odstępstw od szczegółowych zapisów ustawy występują w zakresie dopuszczenia do obrotu takich produktów jak: dodatki do żywności, środki ułatwiające przetwórstwo, środki zapachowe oraz enzymy jak również aminokwasy i inne mikroelementy. Jednak, aby mogło to nastąpić, muszą zostać spełnione ustawowo określone przesłanki.

Kolejnym zagadnieniem regulowanym niniejszą ustawą jest ściśle wyliczenie kręgu podmiotów, które mogą ubiegać się o oznaczenie ich produktu „wolne od GMO”. Powyższa ustawa określa wymagania jakie musi spełnić producent rolny, przedsiębiorca, zakład przetwórczy w celu uzyskania prawa do oznaczania swojego produktu hasłem i znakiem graficznym „wolne od GMO”. W celu wyeliminowania przypadków, kiedy podmioty nie posiadające odpowiednich zezwoleń będą oznaczać swoje produkty logo „wolne od GMO” wprowadzono sankcje karne. Możliwość posługiwania się tym logo można nabyć jedynie w przypadku spełnienia ściśle określonych wymagań. Taki zapis ustawowy ma za zadanie ograniczyć przypadki kiedy nieprzebadana żywność będzie oznaczana logo „wolne od GMO”. Logo „wolne od GMO” jest bowiem zarezerwowane jedynie dla produktów, które przeszły odpowiednie procedury i co do których istnieje pewność, że zostały one wyprodukowane bez użycia GMO oraz w środowisku wolnym od GMO. Ma to na celu zapewnienie konsumentowi pewności, co do składu zakupionego przez niego produktu. Sankcje karne mają skutecznie zniechęcić nieuczciwych producentów do stosowania oznaczeń, w tym terminów stosowanych w znakach towarowych, jak również w zakresie etykietowania, prezentacji i reklamy, które mogłyby wprowadzać w błąd konsumentów lub użytkowników poprzez, sugerowanie, że dany produkt lub składniki użyte do jego produkcji spełniają zasady produkcji „wolnej od GMO”. Wprowadzenie odpowiednich sankcji karnych jest zatem konieczne, aby skutecznie egzekwować prawa dotyczące znakowania żywności wolnej od GMO.

Projekt zawiera również delegację ustawową do wydania właściwych rozporządzeń przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. We współpracy z Grupą Ekspertów minister właściwy do spraw rolnictwa będzie określał w drodze rozporządzenia, corocznie koszt przyznania certyfikatu przez jednostkę certyfikującą mając na uwadze faktyczny koszt związany z wystawieniem certyfikatu oraz jego cel gospodarczy. Minister właściwy do spraw rolnictwa we współpracy z Grupą Ekspertów, określi również w drodze rozporządzenia, wykaz dokumentów jakie powinien posiadać podmiot, który wprowadza na rynek produkty zgodne z wymogami określonymi w projektowanym Rozdziale 6a Działu II niniejszej ustawy, mając na uwadze zapewnienie odpowiednio identyfikowanych dowodów potwierdzających spełnienie wymogów dotyczących produkcji wolnej od GMO oraz możliwość ich kontroli przez jednostkę certyfikującą. Rozporządzenia ministra właściwego do spraw rolnictwa wymaga również określenie szczegółowych kryteriów

w odniesieniu do prezentacji składników, wielkości i projektu logo produkcji wolnej od GMO przy uwzględnieniu czytelności i komunikatywności logo. Ze względu na możliwość częstej zmiany wysokości kosztów, która zależna jest od wielu różnych czynników oraz szczegółowości kwestii wykazu dokumentów jakie powinien posiadać podmiot, który wprowadza na rynek produkty czy kwestii określenia logo konieczne jest uregulowanie powyższej materii w akcie wykonawczym do ustawy, nie zaś w samej ustawie.

Autorzy projektu proponują tzw. klauzulę zachodzącego słońca (z ang. sunset clause) obligującą władzę wykonawczą do dokonania ewaluacji systemu znakowania żywności wolnej od GMO, która stanowiłaby cenną analizę służącą ewentualnym ponownemu wprowadzeniu ustawy.

Projekt przewiduje obowiązek złożenia sprawozdania Sejmowi przez ministra właściwego do spraw rolnictwa z wykonania niniejszej ustawy w celu weryfikacji popularności przedstawionych rozwiązań wśród konsumentów i przedsiębiorców. Zdaniem projektodawców, przewidziany w projekcie prawie trzyletni okres obowiązywania ustawy jest wystarczający do dokonania analizy funkcjonowania i popularności proponowanej regulacji. Minister właściwy do spraw rolnictwa sporządzi sprawozdanie w oparciu o wszelkie protokoły i dane przekazywane mu przez jednostki certyfikujące i inne organy związane z procesem wydawania certyfikatów, a także nadzorem, kontrolą, audytem tych postępowań i stosowania przepisów niniejszego projektu. Sprawozdanie obejmować ma w szczególności informacje dotyczące liczby podmiotów, które wniosły o przyznanie oznaczenia produktu wolnego od GMO, liczby podmiotów które uzyskały taki certyfikat, rodzaju i ilości produktów oznaczonych jako wolne od GMO, tendencji korzystania z możliwości uzyskania certyfikatu w ujęciu kwartalnym, wyników przeprowadzonych kontroli, inspekcji i audytów oraz kosztów wydania takiego certyfikatu.

4. WPLYW NA SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Projektowana ustawa nie ma wpływu na sektor finansów publicznych

Realizacja projektu nie wiąże się z dodatkowymi wydatkami dla budżetu państwa.

5. ZGODNOŚĆ Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.